

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Divre ha-yamim 1

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 581 [1820/1821]

T

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9558

ד ב ר י ה י מ י ס ג ד

ט וּבְנֵי אֱלֹהֵי עֵינֵי הַיְהוּדִים וְאֵלֵי יֵשׁוּב וּפְלִיָּה וְעַקְוֹב
וַיִּזְדַּנְּנוּ וְדָלִיָּה וְעַגְנֵי שְׁבָעָה :

ד א בְּנֵי יְהוּדָה פְּרִץ חֲצֵרוֹן וּבְרָמִי וְחֹזֶר וְשׁוֹבֵל :
ז וְרֵאִיָּה בֶן־שׁוֹבֵל הַלֵּיד אֶת יִחִת וְיִחִת הַלֵּיד אֶת
אֲדוּמִי וְאֶת לֵהֹד אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחֹת הַחֲצֵרֹתֵי : ג וְאֱלֹהֵי
אָבִי עֵיטָם יִזְרַעְאֵל וַיִּשְׁמָא וַיִּדְבַּשׁ וְשֵׁם אֲחֹתָם
הַצֶּלֶל פּוֹנֵי : ד וּפְנוּא אָבִי גֵדֵר וְעֹזֵר אָבִי חוֹשֶׁה אֱלֹהֵי
בְּנֵי חוֹזֶר כְּכֹזֶר אֲפֶרְתָּהּ אָבִי בֵּית לָחֶם : ה וְרֵאֲשֵׁחֹזֶר
אָבִי תְקוּעָהּ שְׁתֵּי נָשִׁים חֶלְאָה וְנַעֲרָה : ו וְהַתְּרֵד
לֹא נַעֲרָה אֶת אֲחֹזֶם וְאֶת חֶפֶר וְאֶת רֵיזְמֵי וְאֶת
הָאֲחֻשְׁתְּרֵי אֱלֹהֵי בְּנֵי נַעֲרָה : ז וּבְנֵי חֶלְאָה צֶרֶת
וְצוֹדֶר וְאַתְנָן : ח וְקוֹץ הוֹלֵיד אֶת עֲנוֹב וְאֶת

הצובכה
מ כ ל ל י ו פ י מ ז ק א פ י ט ר ד

(ה) גולדו לו טבנין נפעל ונקרא כשורק והלמד רגושה ובא הדגש המורם
הנת אשר בנולד גולדו כחולם לפי שאבד מהגשימה ואם נכתב בו
הזו ועיין בסמין ל"ו ובס"י ג"ז :

ד כ בוראיה
ר ש י

ד (ז) ורלחיה • כן מנהג היחס הזה חף על פי שלא הזכיר עדיין בראיה כי
דורות דורות קחשיב וכן ובני חלחש נרת וגחר והתקן : (ה) וקון
פוליד • ועדיין לא הזכיר את קון ומזכיר את בניו : (ח) ולאשחור חזי ותקוע
היו שתי נשים • נוסב למעלה ואשת חצרון חזיה ותלד לו את אשחור חזי תקוע
כי

ב א ו ר

שמעיה : חטוש , יגאל , בריח , נערוה אוכד שפט , ליואממען זעכס) •
ד (א) בני יהודה פריץ וכו' • כל להגלים יחס יהודה, מה שלא הזכיר למעלה •
והזכיר דרך קצרה , בניס ובני בניס כסדר • (הד"ק) • חצרון • חצרון
היה בן פרץ (למעלה ב' ה') • וברמי • נראה , כי ברמי , האמור פה , הוא
כלב , בן חצרון , המוזכר למעלה (ב' י"ח) , ופעם נקרא כלב , ופעם ברמי , כאשר
נזכרו פעמים רבות בספר זה • וחזר ושובל • זהו חזר , שהזכיר למעלה (ב' כ') :
כלב

ה ר ג ו ם א ש כ נ ז י מ ז

חזקיה אונד עוריקס , דרייא * (כד) דיא זעהנע דעם אלוייעני ווארען
הודויחו , אלישיב , פליה , עקוב , יוחנן , דליה אונד ענני , זיבען .
ד (א) דיא נאכקאממען דעם יהודה : פרץ , הצדון , כרמי , חור
אונד שובל * (ב) ראיח , זאָהן דעם שובל , צייגטע דען יחת ,
אונד יחת צייגטע דען אחומי אונד דען להד , דים ווארען דיא געשלעכט .
טער רעם צרעתי * (ג) פאָלגענדע ווארען דיא נאכקאממען דען העררן
פאן עיטם : יורעאל , ישמא אונד ידבש ; איהרע שוועסטער הים
הצללפוני * (ד) פנואל וואר דער פאטער דעם גדור , עזר דער פאטער
דעם חושה ; דים ווארען דיא נאכקאממען דעם חור , דעם ערסטגעבאָ .
נען דער אפרתה , דעם העררן פאן בית לחם * (ה) אשחור , הערר
פאן הקוע , האטטע צווייא ווייבער , חלאה אונד נערה * (ויו) נערה
געבאָר איהם אחוום , חפר , הימני אונד אחשתרי ; דייע ווארען דיא
זעהנע דער נערה * (ז) דיא זעהנע דער חלאה : צרת , צוחר אונד
אהנן * (ח) קיץ צייגטע ענוב , הצובכה אונד דיא געשלעכטער

ב א ו ר אהרחל'ס

כלב , בן חור , בכור אפרתה , והיה חור זה בן כלב , בן יפונה / והוא אבי כלב ,
שהיה אבי שובל , כמו שהזכיר למעלה (טס) , וכאן השלים יחסו * (רד"ק) .
(ב) וראייה בן שובל . הוא בן שובל , אבי קרית יערים , שהיה רואה ומושל על
חצי המדינה , שהיתה נקראת מנוחות (למעלה ב' נ"ב) , ופה נקרא ראיח , כי
מלת ראיח ומלת רואה שוות הן בהוראתן * אלה משפחות הצרעהי . הוא שהזכיר
למעלה (טס פסוק נ"ג) : מאלה יצאו הצרעתי והאשפטי , והזכיר הנה יסת ואחומי
ולקד , שהיו עיקר משפחות הצרעתי * (רד"ק) . (ג) ואלה וגו' . שיעור המאמר :
ואלה בני אבי עיטם . אבי עיטם . האיש הזה היה שר על המקום , הנקרא עיטם ,
אשר היה בשנט יהודה (להלן פסוק ל"ב , דברי הימים ב' י"א וי"ו) , והיה משפחת
חור ושובל , ולא הזכיר הכתוב את סם אביו . ושם אחותם הצללפוני . מה שהזכיר
אחותם , וכן הזכיר למעלה בני זרובבל (למעלה ג' י"ט) : ושלומית אחותם , אולי
היו בעלות השם גדורן , ונשים חשובות , ולכן הזכירן , כמו (ראשית מ"ו י"ו) במדבר
כ"ו מ"ו) שרח בת אשר * (מדברי רד"ק) . (ד) גדור . נראה , שהוא סם איש ,
כמו הוישה , הנזכר אחריו בפסוק זה , אשר נמסר עליו במסורה : לית שום אכס ,
רובה לאמר , שמלת חושה איננה נמצאת עוד במקרא , שהיא סם איש . חור
בכור אפרתה אבי בית לחם * ולמעלה (ב' כ"א) אמר : שלמא אבי בית לחם ,
אולי משל חור , אבי כלב (טס פסוק ב') , עם שלמא . בן בנו , כאשר על העיר
בית לחם * (ה) ולאשחור וכו' . הוא שהזכיר למעלה , בן חזרון , שהיה לו מאביב
אשתו (למעלה ב' כ"ד) , ולא הזכיר למעלה עוד מיחסו , אלא שאמר אבי תקוע ,
והנה השלים יחסו * (רד"ק) . (ח) וקיץ הוליד וגו' . כן מנהג היחס הזה , אף
על פי שלא הזכיר עדיון קין , מזכיר את בניו , כי דורות דורות קאשיב * (מדברי
רש"י) . אהרחל בן הרום . נראה , כי הרום היה אבי אהרחל , והיה מבני קין ,
נלדעת קנת הרום גם אשת קין , והיתה אס אהרחל . ובתרגומי לא הכרעתי בין אשי

ת ר ג ו ס א ש כ נ ז י

אחרתל'ם , דעם זאָהנעם הרום'ם . (ט) יעבץ וואָר דער געעהרטעפּ .
 מע זיינער ברודער ; זיינע מוטער . נאָנטע איהן יעבץ , אינדעם זיא
 זאָנטע : " אַיך געבאָר איהן מיט שמערץ . " [נ י] איינסט ריף
 יעבץ צו דעם גאָטט ישראל'ם : " ווען דוא מיך זעגנעסט , מיין גע .
 ביט פֿערגרעסערט ; ווען דיינע האַנד מיט מיר איזט , אונד דוא דאָ
 בעזע אַבווענדעסט , מיך ניכט בעטריבעסט : " — אונד דער עוויגע
 לים געשעהען , וואָו ער בעגעהרטע . [יא] כלוב , ברודער דעם שוחה ,
 צייגטע מחיר , וועלכער דער פֿאַטער דעם אשתון וואָר . [יב] אשתון
 צייגטע דיא פֿאַמיליע דעם רפא , דען פסח אונד דען החנה , דען
 העררן דער שטאַדט נחש ; דים וואָרען דיא מעננער פֿאַן רכה .
 [יג] דיא זעהנע דעם קנו וואָרען : עתניאל אונד שריה ; דער
 זאָהן דעם עתניאל וואָר התת . [יד] מענונתי צייגטע עפרה , אונד
 שריה צייגטע יואב , דען העררן דעם טהאלעם דער האַנדווערקער [גיא
 חרשים] , דעססען בוואָהנער האַנדווערקער וואָרען * [טו] דיא
 זעהנע כלב'ם , דעם זאָהנעם דעם יפונה וואָרען : עירו , אלה אונד נעם ;

ד ע ר ב א ו ר

הדיעות . (ט) ויהי יעבץ וכו' . אולי יעבץ הוא אחד מהנוכרים (בפסוק הקודם) ,
 והיו לו שני שמות , או הוא אחד , ואע"פ שלא הזכירו בסדר התולדה , הזכיר עמינו .
 (רד"ק) . וזכמינו ז"ל אמרו ; היה עתניאל (יהושע ט"ו י"ז , אופטוס א' י"ג , ג'
 ט') , הוא יעבץ , ודרשו את כל הענין הזה במסכת תמורה (פירק י"ט בקרבנות) .
 ואמו קראה שמו יעבץ וגו' . אע"פ שהוא הפוך אל הענין , כי היה לו לומר יעבץ ,
 העברים אינם מקפידים על זה , כמו נח מן יצחקו (ראשית ה' כ"ט) , קין מן קניתו
 (שם ד' א') , שמואל (שם א' א' כ') מן מה' אלתיו (רד"ק) . (י') ויקרא
 יעבץ וכו' . לפי פשוטו יתכן , כי התפלל יעבץ , שהוא עתניאל , בן קנו , את
 התפלה , הנזכרת פה , בעצמו מלחמה עם העיר קרית ספר (יהושע ט"ו י"ז) , או
 בבאתו למלחמה על כוזב רשעים (אופטוס ג' יו"ד) . ורבותינו ז"ל דרשו בלשון אחר ,
 כאשר הזכרתי למעלה . אם ברוך וגו' . אולי משש על שמו , שהיה מענין עבב ,
 כמו שאמר : לבלתי עבבי , וחשש , שלא יבואו עמינו על הנכונה , ושיעבב בעינינו
 העולם , ונדר נדר , ששם יבליקו השם וינרכהו , יעשה כך וכך , ולא הזכיר הנדר ,
 וכן (ראשית כ"ט כ') וידר יעקב נדר לאמר , אם יהיה אלהים עמדי וגו' , לדעת
 קצת המפרשים , וכן (במדבר כ"א ב') וידר ישראל נדר לה' ויאמר , אם נתון נתון
 את הצם וכו' . (רד"ק) . ותבין מזה מה שזכרתי בסיתן סתימת הכוונה (געדאנקענע
 טעריך) בתרגומי האשכנזי . והרבית את גבולי . לפי פשוט המקרא התפלל יעבץ
 פה , שירכה אלהים את גבולי , יגדל משכני את הכנענים , אשר נלחם עמהם .
 ועשית מרעה . ועשית עמי חסד , להרסק את הרעה ממני . לבלתי עבבי . כלומר ,
 שלא אעבב מרעה בעולם , ולא יהיה שמי גורם לי שום עבב , ועבבי הוא מקור פועל
 גומד , או יהיה פועל יוצא , ופירושו , ועשית עמי , להכילני מרעה , לבלתי עבב

דברריהימיםאד

הצובבה ומשפחות אחרתל בן הרם: ט ויהי יעבץ
נכבד מאחיו ואמו קראה שמו יעבץ לאמר כי
ילדתי בעוצב: י ויקרא יעבץ לאלהי ישראל
לאמר אם בך תברכני והרבית את גבולי והיתתה
ידך עמי ועשית מרעה לבלתי עצבי ויבא אלהים
את אשר שאל: יא וכלוב אחי שוחה הוליד את
מחיר הוא אבי אשתון: יב ואשתון הוליד את בית
רפא ואת פסח ואת תחנה אבי עיר נחש אלה
אנשי רכה: יג ובני קנו עתניאר ושריה ובני
עתניאל חתת: יד ומעונתי הוליד את עפרת
ושריה הוליד את יואב אבי גיא חרשים כי חרשים
היו: טו ובני כלב בן יפנה עירו אלה ונעם ובני

אלה

רשי

כי לא יחסעד עתה: (ט) ואמו קראה שמו יעבץ לאמר כי ילדתי בעצב. וכינה
שמו יעבץ ודוגמתו בן אנוני (בראשית ל"ה): (י) וסרצית את גבולי. בנחלות:
והיתה ידך עמי ועשית מרעה. אם תהיה עמי והגילתי מרעה: לבלתי עצבי.
שלא יארע לו שום נזק ויער ועצב וסווא נדר מה שנדר: ויבא אלהים את אשר שאל.
ושלם נדרו ומכאן מביאין ראיה כשפוסקין נדקה (בצבור) בעבור מה שאין נודרין
אלא כותנין בלא נדר ומדרשו ידוע. (יא) וכלוב אחי שוחה. משפחות הוא
דקחשיב בקצור לשון אף על פי שאין מזכירו למעלה וכן ובני קנו אע"פ שלא הזכירו
למעלה וכן ומעונתי כמו כן לא הזכירו כי כן דרך כל הספר הזה: (יב) אחי עיר
נחש. שם עיר ותחנה שר עליהם: אלה אנשי רכה. בני אשתון ישבו באותו מקום
ברכה. ע"א אנשי רכה המשפחה היתה מכונה אנשי רכה: (יד) ושריה הוליד
את יואב אחי גיא חרשים. יואב היה שר על עמוק שיש בה חרשים ולמה אני קורא
אותה גיא חרשים: כי חרשים היו. פתרון אותן שישבו בגיא החרשים חרשים המה
ועל שום נקרא הגיא: (טו) ובני כלב בן יפונה. אמרו רבותינו כלב בן יפונה
זה כלב בן חצרון ולמה נקרא בן יפונה שפונה מענת מרגלים והל תתמה שהרי
יוחם נדר משפחת כלב בן חצרון שהרי כן הדרך שמייחס קלת ומדלג על משפחה
האחרת ולאחר כן תופש משפחה ראשונה: ובני אלה וקנו. כך היה שמו וקנו:

(ית) ואשתו

ה

5

דבר הימים א ד

אלה וקנו: ט ובני יהודאל זיף וזיפה תירי
ואשרא: יי ובן עזרה יתר ומרד ועפר וילון ותהר
את מרים ואת שמי ואת שבה אבי אשתמע:
יח ואשתו היהדיה ילדה את ירד אבי גדר ואת
חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני
בתיה בת פרעה אשר לקח מרד: יט ובני אשת
הודיה אחות נחם אבי קעילה הגרמי ואשתמע
המעבתי: כ ובני שימון אמנון ורנה בן חנן ותולון

ובני

ר ש י

(יה) ואשתו היהודיה. אשת כלב שנולדה מיהודית: ירד אביגדור וגו'. שרי
העיירות כדכתיב ביהושע ויקרעם חנוק וחלחול בית לור וגדור ירמות ועדלם שוכה
ועזקה: וחלה בני בתיה בת פרעה. הוי"ו מפרדת בין בני יהודה ובין בני בתיה:
אשר לקח מרד. כלב הוא מרד שמרד בעצת מרגלים וכן דרך היחס שאפילו לאחד

אומר

ב א ו ר

אותי * (מדברי רד"ק) י (יא) וכלוב וגו', אע"פ שלא הזכירו בסדר התולדה,
הזכירו לספר תולדותיו, וכן תמצא בספר הזה בהרבה מקומות, כי מקצר היה
בתולדות * (הנ"ל) * (יב) אלה אנשי רכה. כל אלה בני כלוב שהזכיר היו
נקראין אנשי רכה, על ענין ידוע אלם * (הנ"ל) * ולדעת קצת רכה הם עיר,
והנה לא מצאנו שם העיר הזאת בכל המקרא * (יג) ובני קנו וכו'. אע"פ שלא
הזכיר קנו, הזכיר תולדותיו, כמו שכתבנו * (רד"ק) * (יד) אבי גיא חרשים
וכו'. כמו אבי קרית יערים (למעלה ב' נ'), כמו שכתבנו, והזכיר למה נקראת העיר
גיא חרשים, כי חרשים היו, פירוש, אומני אבן ועץ וכו', כי הכל יקראו חרש.
(הנ"ל) * ולדעת קצת גיא חרשים שם עיר, והוא בשנת בנימן (כחמיה י"א ל"ה) *
(טו) ובני כלב בן יפונה וכו'. כבר כתבנו, כי דעת רבותינו ז"ל, שהוא כלב,
בן חנון, ואם הוא, הזכיר עוד מתולדותיו מה שלא הזכיר למעלה * (רד"ק) *
וקנו * כך היה שמו וקנו, בוי"ו * (הנ"ל) * (יז) ובן עזרה וגו'. ראה מה שכתבנו
למעלה (ג' י"ט) * עזרה * כמסר עליו במסורה: לית, כתיב ה"א, דוכה לאומר
בין עזרה, שהוא שם איש, כתיב בכל המקרא באל"ף, ופה לבדו הוא שם איש,
ובתוכו ב"א, כמו עזרה מן עור (הילפע בל"א), שהוא כתב תמיד ב"א. ותהר
וגו', פירוש ותהר כמו ותלד, וכן על ברכות הורי (ראשית מ"ט כ"ו), כש
יולדו, ועל אשתו של מרד אומר, שילדה לו למרד את מרים ואת שמי וכו', וסוף
הפסוקים מוכיח, כי ותהר את מרים על אשתו של מרד הוא אומר, וכן כתוב ואשתו
היהודיה ילדה את ירד וגו', פירוש אשתו של מרד היהודיה, מכלל שהראשונה שהזכיר
לא ביתה יהודיה, והיא בתיה בת פרעה, שהזכיר בסוף הענין (רד"ק) * מרים *

ת ר ג ו מ א ש כ נ ז י י ה

דער זאָהן דעם אלה וואָר וקנו . [טו] דיא זעהנע דעם יהללאל וואָרען :
 זוף , זיפה , היריא ואונד אשראל . [יז] דיא זעהנע דעם עורת
 וואָרען : יתר , מרד , עפר אונד ילון ; דיא פרויא דעם מרד געבאָר
 טרים , שמי אונד ישבח , דען פֿאַטער דעם אשתמוע . (יח) זיינע
 [מרד'ס] פרויא , דיא יידין , געבאָר ירד , דען פֿאַטער דעם גדור ,
 חבר , זרען פֿאַטער דעם שוכו , אונד יקותיאל , דען פֿאַטער דעם זנוח ;
 אָבער דיא פֿאַרהיין געדאָכטען [זעהנע דעם מרד] וואָרען דיא זעהנע דער
 בתיה , דער טאָכטער דעם פרעה , זועלכע מרד הייראָשהעמע .
 [יט] דיא זעהנע דער פרויא דעם הודיה , דער שוועסטער דעם נחם ,
 וואָרען : דער הערר פֿאָן קעילה , דער גרמי , אונד אשתמוע , דער
 מעכתי . [כ] דיא זעהנע דעם שימון וואָרען : אמנון , רנה , בן חנן

ב א ו ר אונד

בן הוא , כמו האחרים , כי הרבה נמצאים בשם אחד , זכר ונקבה , כמו אביה ,
 אשת חנן (למעלה ב' כ"ד) , ועיפה , פלגש כלב (שם פסוק מ"ו) , ואחרים רבים .
 (הכ"ל) . וכמוסר פה נמסרה על מלת פרים : לית , שום אש , רוצה לאמור ,
 שלא נמצא בכל המקרא מרים , שם אש , רקפה , כי פעמים רבות נמצאו מרים , שם
 אשה , כנודע . אשתמוע . נשם הזה נקראה עיר בני ישראל יהודה (להלן א' ו"ו מ"ב
 שמואל א' למ"ד כ"ח) , וכמוסר יהושע (ט"ו כ') נקראת אשתמוע בה"א , ופס
 נראה , שהוא שם אש , וכן אמר להלן (פסוק י"ט) : ואשתמוע שמעתי
 (יח) ואשחו היהודיה וכו' . אמר הכתוב , אשת מרד הזאת היתה יהודית .
 להבדילה מנתיה , בת פרעה , המצרית , שגם היא היתה אשת מרד . ולדעת קצת
 היה שם האשה הזאת : יהודיה , ולא יתכן לאמור כן , כי לא תבא ה"א הידיעה
 על שמות עצמים פריטים (אוינגע נאמען) , כנודע , ואולי היה שם אשת מרד :
 היהודיה , בה"א בתחלת המלה . ורש"י ורד"ק ז"ל פירשו לפי הידיעה הראשונה , ועל
 פיהם תרגמתי אשכנזית . את ירד אבי גדור וגו' . יש מפרשים כל אלה , אבי אדון ,
 ומפרשים גדור , שוכו וזנוח שם הערים (יהושע ט"ו כ"ו כ"ח ל"ד ל"ה) , שהיו אלה
 מושלים עליהם , והנכון שהם כושמעם , וכלם שמות בניס , הילודים לכל אחד
 ואחד , וכן תראה כמה שהקדמנו , שהוא מיחס האב אל הבן , להודיעו ולפרסמו ,
 כשהיה הבן כבוד וירוע מאביו . (רד"ק בקצת תוספת ביאור) . ועל פיו תרגמתי
 ואלה וכו' . היו מפרדת בין בני יהודיה ובין בני בתיה . (רש"י) . וכן מתורגם
 בלשון אשכנזי . בני בתיה בת פרעה וגו' . פירוט , ואלה שהזכרנו תחלה ,
 מרים ושמי וכו' , היו בני בתיה , בת פרעה , אשד לקח ערד , בן עזרה , מנכי
 כלב , בן יפונה , ורבותינו ז"ל דרשו (תההדרון דף י"ט) , כי מרד הוא כלב , בן
 יפונה , ולמה נקרא שמו מרד ? שמרד בעצת מרגלים , ודרשו (תגילה י"ב ע"ב) כל
 אלה השמות : ירד , ואבי גדור וחסר , כלם על משה רבינו , ואמרו : ילדה , כמו
 גדלה , שהיה לה כנן . (רד"ק) . (יט) ובני אשת הודיה וכו' . אף על פי שלא
 אמר עד הנה הודיה זהו הזכיר תולדותיו , וכן מנהג הספר , כמו שכתבנו , ומאשמו
 שהיתה אחות נחם , היו לו אלה הבנים : אבי קעילה , הגרמי ואשתמוע המעכתי .
 (הכ"ל) . (ק) ורנה בן חנן . בן חנן הוא שם אש , וחסר ו"ו העיטוף , והראונו

תרגום אשכנזי

אונד תילון ; דיא זעהנע דעם ישעי ווארען : זוחת אונד בן זוחת
 [כא] דיא זעהנע שלה'ם , דעם זאהנעם דעם יהודה : ער , דער
 פאטער דעם לכה , לעדה , דער פאטער דעם מרשה , אונד דיא גע.
 שלעכטער , וועלכע דיא פיינע ליינוואנד פערפערטיגטען , פאם הויזע
 אשבע ; [כב] דאן יוקים , דיא בעוואהנער פאן כוזבא , יואש אונד
 שרף , וועלכע אין מואב הייראטהעטען , אונד ישובי לחם . (דיזע
 נאכריכטען זינד אלטע איבערליפערונגען) . [כג] דיא זעלבען ווארען
 טעפער , אונד ליסען זיך אין דען פלאנצונגען אונד גערטען גידער ,
 וואו זיא אין דען געשעפטען דעם קעניגס בליבען . (כד] דיא זעהנע דעם

שמעון

ב א ו ר

ורנה וכן חזן , וכן דעת מסדר הטעמים , שהפריד מלת ורנה בטעם קטן , שהיא
 מפסיק גדול . (כא) בני שלה בן יהודה וכו' . כל התולדות שהזכיר עד הנה ,
 היו מפרץ ומזרח , ומבני שלה לא הזכיר עד עתה , ועתה , בהשלימו יחס יהודה ,
 הזכיר מבני שלה קצת (רד"ק) . לכה , מרשה . כראה , כי שניהם שמות אנשים
 (ראה למעלה ב' מ"ב) . ומשפחות בית עבודה הבוץ . פירוש , שהיו אותם משפחות
 עובדי פשתים . (רד"ק) . הבוץ . הם הפשתים היקרים , הנאים ממזרים , ונקראים
 בלשון עבר שש (ראשית מ"א מ"ב) , ובלשון כשדים בוץ , כאשר תרגמו אונקלוס
 וינחמן בן עוזיאל את מלת שש , והיונים קראו אותם (ניססאס) , במלה נגזרת מן
 מלת בוץ . (כב) ויוקים ואנשי כוזבא וכו' . יש דרשות הרבה באלה השמות , ודרשו
 (בנא בתרא דף נ"א) יואש ושרף , שהם מחלון וכליון , אשר בעלו למואב , שלקחו
 להם נשים מואביות (רות א' ד') , וישובי לחם , שהיו מבית לחם יהודה (שם פסוק
 ב') , וכן בפסוק האה היונרים (פסוק הבא) הרבה דרשות (בנא בתרא שם) ,
 ולפי פשוט הפסוק כל אלה מבני שלה ומבני בניו , ואנשי כוזבא כלם היו מבניו ואפשר
 שכוזבא הוא כזיב (ראשית ל"ח ה') , ויואש ושרף גם כן מבניו . (רד"ק) . אשר
 בעלו למואב . שכלתמו עם מואב , והיו אדונים להם . (הכל') . ואנכי תרגמתי על
 פי דעת חכמינו ז"ל הנזכרת . וישובי לחם . גם כן שם אחד מבניו . (רד"ק) .
 ועל פי זה מתורגם אשכנזית . והדברים עתיקים . פירוש , זה שאמרנו , דברים ידועים
 הם בקבלה ובמסורה , ונעתקים איש מפי איש , ויש מפרשים , כי והדברים עתיקים
 קוור על כל מה שכתב עזרא הנה מיתם התולדות , כי הדברים הנכתבים הנה , אף
 על פי שלא תמצאם בתוים בספר מסכרי הכנזאה , לא תאמר : איך ידע עזרא כל
 זה דברים שלא היו בימיו ? כי הדברים מקובלים כלם . (מדברי רד"ק) . וקצת פירשו
 מלת עתיקים ישנים , כי ישן נקרא עתיק בלשון כשדים , ואני הרכנתי בתרגומי
 שתי הכוונות יחד , ודנתי מלות : והדברים עתיקים כמאמר מוסגר , וכן דעת מסדר
 הטעמים , שהפסיק את המלות האלה בטעם יותר מאשר לפניו . (כג) המה
 היוצרים וכו' . יתכן , שחזר לאנשי כוזבא שזכר , ואמר , כי אלה האנשים המה
 היוצרים הידועים , שהיו יונרים , אומני כלי חרס , והיו יושבים חוץ לעיר במקום
 הנטעים , לטעת נטעים ולעבוד האדמה , ולעשות שם הכלים , גם כן אולי אותו המקום
 היה טוב העפר שלו למלאכת החרס , והיו יושבים שם , ונטעים נטיעות וגודרים גדרות .
 (רד"ק) . וגדרה . גנים מוקפים גדרי אבנים , וסתם גדר של אבנים הוא (ראה
 ביאור לספר צמדנר כ"ב כ"ד) . עם המלך וכו' . לפי הנראה כיוון הכתוב . פה על

מלך

דבריהם א ד יט

ובני ישעי זוזת ובן זוזת: כא בני שרה בן יהודה ער
אבי לכה ולעדה אבי מרשה ומשפחה בית
עבדת הבין לבית אשבע: כב ויוקים ואנשי כזבא
ויאש ושרף אשר בעלו למואב וישבי רחם
והדברים עתיקים: כג המה היוצרים וישבי נטעים
וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם: כד בני

שמעון

ר ש י

אומר בני כמו ובני אלה וקנז: (כא) בני שלה בן יהודה. לפי שעדיין לא יחסו
מייחסו עתה שמוסם כבודו של דוד מוקדים ליחס בני תמר פרץ וזרח שמהם יצא גם
הוא ועכשיו שייחסם כל משפחות פרץ ונתחיל לייחסם כל משפחות שלה שהיו באותו
הדור: ומשפחות בית עבדת הבין. ליריעות המוקדש אף הם היו מבני שלה:
(כב) ויוקים ואנשי כוזבא עד ויושבי לחם. כל אלה בני שלה בן יהודה: ויאש
ושרף רבותינו אומרים זה מחלון וכלון: והדברים עתיקים. פתרונו אל תאמר
לפי שהחלתי לייחסם מאנשי דורינו שכולם היו אחרי כן אלא כולן שנאמרו בפסוק
זה (העתיקים) הראשונים שהיו צמים קדמונים: (כג) המה היוצרים. הנה
יוקים ואנשי כוזבא וישבי לחם היו יוצרי חומר למלאכת המלך וגם קדרות למלאכל
המלך וגם לכהנים: יושבי נטעים. שהיו עוסקים בנטיעות של מלך: וגדרה.
אומנים גודרו גדר אבנים למלאכת המלך: עם הנולך. פתרון הושיבן המלך באותן
העיירות לפי שהיו עושים מלאכתו דוגמא במשפטי' בשא' בעליו עמו לא יסלם כלומר
עמו במלאכתו: (כד) בני שמעון. לפי ששמעון יושב בחלק יהודה הוא מוקדמו

ליחסו

ב א ו ר

מלך יהודה, ובני שלה, בן יהודה, עשו מלאכת מלכם במקומות מושבותם האלה.
(כד) בני שמעון וגו', הזכיר יחס שמעון בקצרה אחר יחס יהודה, לפי שהיו
שכנים בנחלה, הוא זוכר נחלתם עם יחסם, כמו שכתוב (יהושע י"ט ט'): מחבל
בני יהודה נחלת בני שמעון, כי היה חלק בני יהודה רב מהם, ויבטלו בני שמעון
בתוך נחלתם, כי לא היה לו חלק בפני עצמו, כמו לשאר השבטים, והוא שאמר
(ראשית מ"ט ז'): אחלקם ביעקב, ואפינס בישראל. (ד"ק). נמואל וכו'.
נמואל הוא ימואל! הנזכר בפרשת ויגש אליו (ראשית מ"ו י"ד) ובפרשת וארא (שמות
ו"ו ט'), ונזכר גם בפרשת פנחס (במדבר כ"ו י"ב) לנמואל, נמואל משפחת הנמואלי,
וכן תראה ברוב השמות בעברי, בשמות בני אדם ובשמות הערים, כי אינם קופדים
בחילוף אות אחת או שתיים בשם, ופעמים קוראים אותם בשני שמות, שאינם דומים
זה לזה, וקורא אותם במקום אחד בשם האחד, ובמקום אחר בשם האחר.
(הנ"ל). וימין וכו'. ולא הזכיר פה אודה, הנזכר בספר בראשית ובספר שמות
(במקומות הנזכרים) כי משפחת אודה בטלה בדרך, בעלות ישראל ממצרים, כאשר

כתב

דבר הימים א ד

שְׂמֹעוֹן גְּמוּאֵל וַיִּמְיָן יִרְיָב זָרַח שְׂאוּל: כה שְׁלֹם בְּנֵי
מִבְּשָׁם בְּנֵי מִשְׁמַע בְּנֵי: כו וּבְנֵי מִשְׁמַע חֲמוּאֵל בְּנֵי
זְכוּר בְּנֵי שְׁמַעִי בְּנֵי: כז וְלִשְׁמַעִי בָּנִים שִׁשָּׁה עָשָׂר
וּבָנוֹת שֵׁשׁ וְלֹאֲחִיו אֵין בָּנִים רַבִּים וְכֹל מִשְׁפַּחְתָּם
לֹא הָרְבוּ עַד בְּנֵי יְהוּדָה: כח וַיֵּשְׁבוּ בְּבֵאֵר שֶׁבַע
וּמוֹזָדָה וְחֶצֶר שׁוּעֵל: כט וּבְבִלְהָה בְּעַצְמָם וּבְתוֹלָד:
ל וּבְבִתּוֹאֵל וּבְחֶרְמָה וּבְצִקְרָג: לא וּבְבֵית מֶרְכָּבוֹת
וּבְחֶצֶר סוּסִים וּבְבֵית בְּרָאִי וּבְשַׁעְרֵים אֱלֹהֵי עֲרִיהֶם
עַד מֶלֶךְ דָּוִד: לב וְחֶצְרֵיהֶם עֵיטָם וְעֵין רִמּוֹן וְתִכְן
וְעֵשֶׂן עֲרִים חֲמוֹשׁ: לג וְכֹל חֶצְרֵיהֶם אֲשֶׁר סְבִיבוֹת

הערים

ר ש י

ליחסו ולדבר צעירותיו קודם לראובן: (כז) ולאחיו אין צנים רבים וכל משפחותם
לא הרבו עד בני יהודה: לא הרבו. צנים כבני יהודה לפי שהיו מועטים וחלק
יהודה רב מהם קבל יהודה שמעון בחלקו כי שמעון לא היה לו חלק בא"י שנאמר
אחלקם ביעקב ואפי"ם בישראל (ראשית מ"ט) ושנינו בצרראשית רבה אחלקם
בתוך להעמיד סופרים בישראל בצתי כנסיות ב' ומניין שקבלו דכתיב (יהושע י"ט)
מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון כי היה חלק בני יהודה רב מהם וינחלו בני שמעון
נחלתם פן תרבה עליהם חית השדה ומה שכתוב (שם) ויעל הגורל לבני שמעון כך
היה המעש' הפילו גורל אחיה שבט יקבל שמעון בחלקו ונפל הגורל בחלקו של יהודה
וגם מה שכתוב (שופטים ח') ויאמר יהודה לשמעון אחיו עלה אתי בגורלי ונלחמנו
בכנעני והלכתי גם אני אתך. בחלק שנתתי לך: (כח) וישבו בצאר שבע. בני
שמעון ישבו באותן עיירות של יהודה: (לא) אלה עריהם עד מלך דוד. פתרון
כשהרבו בני יהודה עשו תרעומות על בני שמעון ציווי שאלו ורצו לגרשם מארצם ולא
היה יכול לגרשם ואף כי היה כל ימיו צטירדא ובמלחמות וכשנלך דוד באו שבטו
לשאלו מבני שמעון את ארצם שהשאלו להם והלך דוד וגרש' כי שאלו לא חשש בכך
מפני שכחת דוד שהיה מיהוד' והיו שכתב אלה עריהם עד מלך וכשנלך דוד גרשם -
מפני רבי אלעזר בר משולם ז"ל וכן פי' לי רבינו שלמה בר לוי אחי רבי משה הדרשן:
(לב) וחצריהם. הפפרים מי היו עיטן ועין ורימן וגומר: (לג) זאת מושבותם
והתיחכם להם. פתרון אע"פ שייחכם כאן ומוקצת' אל תאמר שלא היו כי אם אותן
שהרי יש סבי יחוס אחר וזה היו יחוסין כל שבט ושבט כך היו לו ונפרש יחוסו בפני

עלמ

ת ר ג ו מ א ש כ נ ז י כ

שמעון : נמואל , ימין , יריב , זרח אינר שאול ; [כה] דעססען
 זאָהן וואָר שלום , דעססען זאָהן מבשם , דעססען זאָהן משמע .
 [כו] דיא נאַבקאָממען דעס משמע וואָרען : חמואל , זיין זאָהן , דעס .
 סען זאָהן וואָר זכור , דעססען זאָהן שמעי . [כז] שמעי האַטטע זעכצעהן
 זעהנע אונד זעכס טעכטער , אַבער זיינע ברודער האַטטען ניכט פיל
 קינדער ; אונד אַלל איהרע פאַמיליען וואָרען ניכט זאָ צאָהלרייך , אַלז
 דיא נאַבקאָממען דעס יהודה . [כח] זיא ליסען זיך נידער אין באר
 שבע , מולדה אונד חצר שועל ; [כט] אין בלהה , עצם אונד חולד ;
 [ל] אין בחואל , חרמה אונד צקלג . [לא] אין בית מרכבות , חצר
 סוסים , בית בראי אונד שערים . דיזע וואָרען איהרע שטעדטע ביו
 דויר רעגירטע . [לב] איהרע אַפּפּענען שטעדטע : עיטם , עין , רמון ,
 הוכן אונד עשן , דיזע פּינף שטעדטע ; [לג] דאָן אַלל איהרע דער .

פער

ב א ו ר

כתב רש"י זצ"ל בפירושו לספר במדבר (במקום הנזכר) . יריב . הוא יבין , הנזכר
 בתורה (במקומות הנזכרים) . זרח . הוא נזכר בספר במדבר (כ"ו י"ג) , ובספר
 בראשית (שם) ובספר שמות (שם) נקרא צוחר , והוראת שני השמות : זרח וצוחר
 אחת היא , ענין זוהר ואור . (כה) שלום בנו . שלום היה בן שאול , הנזכר בפסוק
 הקודם . (כו) וכל משפחתם וגו' . מספר פקודי שנת יהודה היה רב ממספר פקודי
 שנת שמעון , כי בנין הראשון (במדבר א' כ"ג כ"ז) היו בני שמעון תשעה וממשיב אלף
 ושלש מאות , ובני יהודה ארבעה ושבעים אלף ושש מאות , ובמנין השני (במדבר כ"ו
 י"ד כ"ב) היו בני שמעון שנים ועשרים אלף ומאתים , ובני יהודה ששה ושבעים אלף
 ומש מאות . לא הרבו עד בני יהודה . לפי שהיו שוכנים בתוך בני יהודה , אמר
 כי לא הרבו משפחתם , שהגיעו למספר בני יהודה , לפיכך היו יושבים ביניהם
 ובספרים אליהם , וישנו בקצת ערי יהודה , וכן המלא הערים , אשר מזכיר הכה
 בספר יהושע (פרשה ט"ו) בכלל ערי יהודה , ומזכיר אותם גם כן בכלל בני שמעון
 שנפלה להם בתוך בני יהודה (שם פרשה י"ט) . (רד"ק) . (כט) ובבלהה .
 ובספר יהושע (י"ט ג') נקראת העיר הזאת בלה , ואולי היא הנקראת (שם ט"ו
 כ"ט) בעלה . ובחולד . וביהושע (ט"ו למ"ד , י"ט ד') כתוב , ואלחולד , והנה מסר
 פה החלק הראשון משם העיר הזאת , וכן כתוב (יהוש' י"ג ה') הר הרמון , ובשופטים
 (ג' ג') : הר בעל הרמון , וישנ ישראל בשטים (במדבר כ"ה א') , אבל השטים
 (שם ל"ג מ"ט) , והרמון . (ל) ובבחיאל וביהושע . (י"ט ד') כתוב : ובחול , בלא אל"ף .
 (לא) ובחצר סוסים . וביהושע (שם) כתוב : והצר סוסה . ובבית בראי . שם
 העיר הזאת לא נמצא בספר יהושע . ובשערים . העיר הזאת לא נזכרה ביהושע
 (פרשה י"ט) בין ערי שמעון , אבל נזכרה בין ערי יהודה (שם ט"ו ל"ו) . אלה
 עריהם עד מלך דויר . אבל כשמלך דוד , וחזקו בני יהודה , נרשום בני יהודה
 מנחלתם , והם נקאו להם נחלה , כמו (להגן פסוק ל"ט) וילכו למנוח נזור , עד
 למזרח הגיא , ומתם מן בני שמעון הלכו להרשעיר וכו' (פסוק מ"ב) , כי הלכו הנה
 והנה לנקש נחלה . (רד"ק) . (לב) וחצריהם וכו' . חצרים הם כפרים ועדי
 סדוים , שתיים מוקפים תומה , כמו שכתב משה ע"ד בני ישראל (שם ט"ו ג')

עיטם

ה ר ג ו ם א ש כ נ ז י

פֶּעַר , דִּיא אֹם דִּיוֹע שְׁטֶעֳרְטֶע הָעֵר לֶאָגֶען , בִּיו בַּעַל . דִּים וואָרען
 אִיהֶרֶע וואָהֶנֶרְטֶער , נאָך וועלכען ויא אִיהֶרֶע אַכְשָׁמֹנֶג אַנְנָאָבֶען .
 [לד] אָבֶער מִשׁוֹבֵב , יִמְלֶךְ אֹנֶד יוֹשֶׁה , זָאָהֶן דַּעַם אִמְצִיָּה . [לה] יוֹא
 אֹנֶד יִהְיֶה , זָאָהֶן דַּעַם יוֹשְׁבִיָּה , זָאָהֶן דַּעַם שְׂרִיָּה , זָאָהֶן דַּעַם עִשְׂיָאֵל ;
 [לו] אִלְיוֹעִינִי , יַעֲקֹבָה , יִשׁוּחִיָּה , עִשְׂיָה , עִרְיָאֵל , יִשְׁמִיאֵל אֹנֶד
 בְּנִיָּה ; [לז] וִיוֹא , זָאָהֶן דַּעַם שְׁפֵעִי , זָאָהֶן דַּעַם אֶלּוֹן , זָאָהֶן דַּעַם
 יִדִּיָּה , זָאָהֶן דַּעַם שְׁמֵרִי , זָאָהֶן דַּעַם שְׁמַעִיָּה ; [לח] דִּיוֹע עֵרוֹוֶאָרְבֶּען
 זִיךְ בַּעֲרִיהֶמְטֶע נֶאָמֶען , וואָרען פִּירְסֶמֶען אִיהֶרֶעֶר גַּעֲשְׁלַעֲכֶטֶער ; אֹנֶד
 אִיהֶרֶע פֶּאָמִילִיעֵן בְּרִיִּיטֶעטֶען זִיךְ אִין מַעֲנַנֶּע אִוִּז . [לט] דֶּאָחֶער צָאָהֶן
 גַּען זִיא אִין דִּיא גַּעֲגַעֲנֶד פֶּאָן גִּדּוֹר , בִּיו גַּעֲגַעֲן מֶאָרְגֶען דַּעַם טַהֲאֶלֶס ,
 וויִידֶע פִּיר אִיהֶרֶע שְׁאָאָפֶע צו זוכֶען . [מ] זִיא פֶּאָנֶרֶען פֶּעֲטֶמֶע אֹנֶד
 גּוֹטֶע וויִידֶע ; דֶּאָו לֶאָנֶד הָאָטֶטֶע וויִיטֶען רוֹים , אֹנֶד לֶאָג אִין גְּלִיקֶלִי .
 כַּעַר רוֹהֶע , דַּעַן דִּיא אֶלְטֶען אִינֹוואָהֶנֶער דֶּאָוֶעלְבֶּסֶט שְׁטֶאָמֶמֶטֶען פֶּאָן חֶם
 אֶב . [מא] זָאָ קֶאָמֶען נֹון דִּיא הִיר מִיט נֶאָמֶען בַּעֲשְׂרִיבֶעֲנֶען אִין דַּעַן
 טֶאָגֶען דַּעַם יַחֲוִקִיָּהוּ , דַּעַם קַעֲנִיגֶם פֶּאָן יְהוּדָה , עֶרָאָבֶערֶטֶען דִּיא גַּע .

צעלטע

ב א ו ר

עִיטֶם . כְּרִאָה , שְׁהַעִיר הַזֹּאת לֹא הִיְתָה מִקֶּפֶת חוֹמָה , עַד אֲשֶׁר בָּנָה אֹתָהּ רַחֲבֶעֶס ,
 מֶלֶךְ יְהוּדָה , לְמַזְוֵר (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' י"א וי"ו) . וְרִאָה מַה שְׁכַתְּתִי לְמַעֲלָה (פְּסוּק
 ג') . וְחוֹכֵן . הַעִיר הַזֹּאת לֹא נֹזְכֶרֶה בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ . (לג) עַד בַּעַל . וְבִיהוֹשֻׁעַ (י"ט
 ח') כְּתוּב : עַד כַּעֲלַת בָּאֵר . זֶאֶח מוֹשְׁבֹוֹתֶם . רֹכֵב לֹמֵר , כִּי אֵלֶּה חַמֵּשׁ עָרִים וּמְצֻרֹתֶיהֶם
 כִּשְׂאֵרוֹ לְהֶס , וְלֹא גִרְשׁוּם מִשֶּׁם בְּנֵי יְהוּדָה . (רד"ק) . לְבִאָה מֵלֵת זֶאֶח , שֶׁהִיא לֶשׁוֹן
 יִסִּיד , עַל מֵלֵת מוֹשְׁבֹוֹתֶם , שֶׁהִיא לֶשׁוֹן רַבִּים , וְרַבִּים כֵּן . וְהַתִּישָׁס לְהֶס * כְּלוּמֵר ,
 כִּי הִיוּ נִקְרָאִים עַל שֵׁם כָּל הַיָּמִים , וְאִינֹו רַחֹוק בְּלֶשׁוֹן , לְזִכּוֹר יִשָׁס בַּעֲנִין הַעֲרִים ,
 כִּי עִיקַר מֵלֵת יִשָׁס הוּא גִילּוֹי עַל מַשְׁפָּחָה , וְהוֹדִיעַ עַל הָאִישׁ , מֵאִיזָה מַשְׁפָּחָה הוּא ,
 וּמֵאִיזָה שֶׁנֶּט הוּא , כֵּן מִיִּשָׁס הַעֲרִים אֵל הָאֵדֶס , וְהָאֵדֶס אֵל הַעֲרִישׁ , לְהוֹדִיעַ וּלְגַלּוֹת
 הַדְּבָר , וְכֵן קִרְאוּ לִיוֹ"ד צוּרֵי (מַלְכִּים א' ז' י"ד) יוֹ"ד הַיִּחָס , שְׁמִיחָס אֹתוֹ אֵל
 הַעִיר צוּר (רד"ק) . (לד) וּמִשׁוֹבֵב וְגו' . שִׁיעוֹר הַכְּתוּב , כִּי בְּנֵי שֹׁמֵרֵן יִשְׁבוּ
 בַּעֲרִיָּהֶס , אֲנִל כְּשִׂאִי מֵטָה שֹׁמֵרֵן הָאֵלֶּה , הַנְּקוּבִים פֶּה בְּשִׁמּוֹתֶם , הֲרַנוּ מַשְׁפָּחֹת
 בְּמֵאִוֶד מֵאִוֶד , וְלֹא הִיָּה לְהֶס מִקּוֹס , לְשַׁבַּת בָּאָרֶן , וְעַל כֵּן הִלְכוּ לְנֶקֶט מַגּוֹר לְהֶס
 וּלְמַקְרָהֶס , כֹּאֲשֶׁר מִבָּאֵר הַנִּקְרָא וְהוּלֵךְ . וְעַל פִּי זֶה תְּרַגְּמִתִּי אֲשַׁכְּנִית * (לח) אֵלֶּה
 הַבָּאִים בְּשִׁמּוֹת * אֵלֶּה הַאֲנָשִׁים , הַנֹּזְכֵרִים פֶּה , בָּאוּ לְגִדּוּלָה , לָשֶׁס וּלְתַפְאֶרֶת .
 כֵּן כְּרִאָה כּוֹנֶט הַמֵּאִמֵר הַזֶּה , וְכֵן תְּרַגְּמִתִּי וַיִּשׁ מִכְרָשִׁים הַבָּאִים בְּשִׁמּוֹת כְּמוֹ הַנִּקְרָאִים
 בְּשִׁמּוֹת , וַיִּתְּרַגְּסוּ בְּלֶשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי (דִּיוֹעַ כֹּאֲמַעֲנֶטְלִיךְ נַעֲדֶאָכְטֶען) . פֶּרְצוּ . כְּמוֹ וּפְרַכְתִּי
 (רִאשִׁית כ"ט י"ד , וְרִאָה שֶׁס בְּנִיאוֹר טַהֲרֶשׁ"ד) . (לט) לְמַבּוֹא גִדּוֹר . גִּדּוֹר
 הִיְתָה עִיר בְּשֶׁנֶט יְהוּדָה (יְהוֹשֻׁעַ ט"ו כ"ח) , וְגַם הִיְתָה לְבְנֵי יְהוּדָה עִיר בְּשֶׁס גִּדְרָה
 (שֶׁס ט"ו ל"ו) . וְלַדַּעַת קָפֶת עִיר גִּדּוֹר , הַנֹּזְכֶרֶת פֶּה , הִיְתָה בָּאָרֶן עֲרֵב , וְכֵן
 כְּרִאָה מִפְּסוּק הַבָּא , כֹּאֲשֶׁר אֲבֵאֵר עוֹד . לְמַזְוֵר הַגִּיא . בְּגִיא הַאֲמוֹר פֶּה , הַמֵּיֵת דוֹד

דבריהם א ד כא

הערים האלה עד בעל זאת מושבתם והתיחשם
קחם: לו ומשובב ומלך ויושה בן אמציה: לו ויוא
ויהוא בן יושביה בן שריה בן עשיאל: לו ואליועיני
ויעקבה וישוחיה ועשיה ועדיאל וישימאר ובניה:
לו וזיא בן שפעי בן אלון בן ידיה בן שמרי בן
שמעיה: לה אלה הבאים בשמורת נשיאים
במשפחותם ובית אבותיהם פרצו לרוב: לו וילכו
למבוא גדר עד למזרח הגיא לבקש מרעה
לצאנם: וימצאו מרעה שמן וטוב והארץ רחבת
ידיים ושקטת שלוחה כי מן חם הישבים שם לפנים:
והוא ויבאו אלה הכתובים בשמורת בימי יחזקיהו
מלך יהודה ויכו את אהליהם ואת המעונים אשר

נמצאו

ר ש י

עצמו: (לד) ומשובב • וכל הכתובין: (לה) אה הבאי • בשמות נשיאים במשפחותם
וצית אבותיה פרצו לרוב • לא היה להם מקום לישוב • (לט) וילכו • על כן למבוא
גדור וגו' לבקש מרעה לצאנם: (מ) כי מן חם היושבים שם לפנים זשקט ובשלוה
היו יושבים ולא בא אדם להרע להם לפיכך לא נזכרו כשנאו עליהם להלחם ודוגמתו
בשופטים ויבא דעל ליש על עם שקט ובטח וגו' ודבר חין להם עם אדם לפי שהיו שקטי'
לא היו יראים ואל כרתו ברית עם שום אדם לעזרם לפיכך נזכרו אותם חמש מאלו:
(ולמעלה)

ב א ו ר

את גלית הפלשתי, והגיא הזה היה הולך מאפס רמים עד שערי עקרון (שמואל א' י"ז א'
כ"ב) • (ם) כי מן חם היושבים שם לפנים • לרעת קצת היה העם, אשר ישב בארץ
ההיא ערס באו שמה בני שמעון / מן הערביים, אשר היו רועים ואנשי מקנה, ובקשו תמיד
ארץ שמן וטוב למרע' צהאת' • והעמים האלה היו בני חם, והיו ערביי', אונכנעני' או פלשתיים
(ראשית יו"ד וי"ו וכו') • וטעם המאמר, כי יושבי הארץ הזאת ישבו בה מימי קדם קדמתם,
מימות חם, בן נח, אשר סיה אחר המבול, עד ימי חזקיהו, מלך יהודה (פסוק הבא),
ולא בא אויב להלחם עמם, ולכן שקטה הארץ כל השנים הרבות ההן במנוחת שלום ושלוה •
(סא) בימי יחזקיהו מלך יהודה • זה היה זמן קצר לפני גלות עשרת השבטים,
כי הם גלו בשנת שש לחזקיהו (מלכים ב' י"ט יו"ד) • המעונים • בארץ מקום
קולס

דבר הימים א ד

נמצאו שמה ויחרימם עד היום הזה וישבו
תחתיהם כי מדעה לצאנם שם: מג ומהם מן בני
שמעון הלכו להר שעיר אנשים חמש מאות
ופלטיהו נערה ורפיה ועזיאל בני ישעי בראשם:
מג ויכו את שארית הפליטה לעמלקו וישבו שם עד
היום הזה:

ה א ובני ראובן בכור ישראל כי הווא הבכור
ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף

מכלל יופי מן קאפיטל ד בן

ד (ב) וראיה בן שוכל. ראיה זה הרואה שוכר למעלה והיו בניו לשובל
הרואה הצי המנוחות והרואה וראיה אחד כי כן דרך השמות להחפך
בהם האיות: (ט) בעצב. ענינו העמל והיגיעה: (יד) גיא חרשים.
מאר והחיות בשוא ופחה כי הוא מן הקילים: עם המלך במלכתו. וכן חיו
עם המלך במלכתו בחוץ בענין הנטעים והגדרות וישבו שם מפני הכנת
מלאכתם: (לג) זאת מושבתם. מה שאמר זאת ולא אמר אלה כן דרך הלשון
בהרכה מקומות יחיד בלשון רבים ורבים בלשון יחיד כמו כי תקראנה מלחמה
אבא משה ואהרן והרובים להם. אני היה פירושו זאת הארץ:
(לט) מרעה. שם למקום המרעה:

ר ש"י

(ולמעלה כמו בן) כתוב כמשפט ידוניים שקט וזטח וגו': (מג) ויכו את שארית
הפליטה. מהכרת דוד כי דוד הכרית כל זכר באדום:
ה (א) ובני ראובן בכור ישראל. ואם תאמר אם כן שיהיה בכור למה לא ילא
מוטו מלכות. כי הוא זודחי הכור: ובחללו יצועי אביו נתנה
בכורתו לבני יוסף. ואם תאמר אם כן למה לא מלכו בני יוסף לכך אמר ולא להחיות
לבכורה חלק בכורות ולא בכורה כי יהודה אפילו לא חלל ראובן הבכורה ולא נלקחה
מוטו אפילו הכי היה הגון יהודה למלוך. כי יהודה גבר באחיו. שנאמר גור
אריה יהודה (ראשית מ"ט) ולנגיד מוטו. שיא מוטו מלכות ועל שם כך נקרא
המלך נגיד שהוא המוציא והבכורה והמלכות נטלה מראובן ונתנה המלכות
ליהודה

ב א ו ר

חולס, והוא קיבוץ מן מעון, שהוא מקום הדירה. (ד"ק). ואולם כראה, שאלת
מעונים הוא שם אומה מאומות ארץ הערב, והאומה היא כקראת גס מעון (שפטים
י"ד י"ב), ועל פי זה תרגמתי ויחרימום עד היום הזה. עד ימי עזרא לא שבו
עוד בני ישראל הארץ והיה לאלה המקומות, אף על פי שגלו משם בני שמעון.
[ד"ק]